

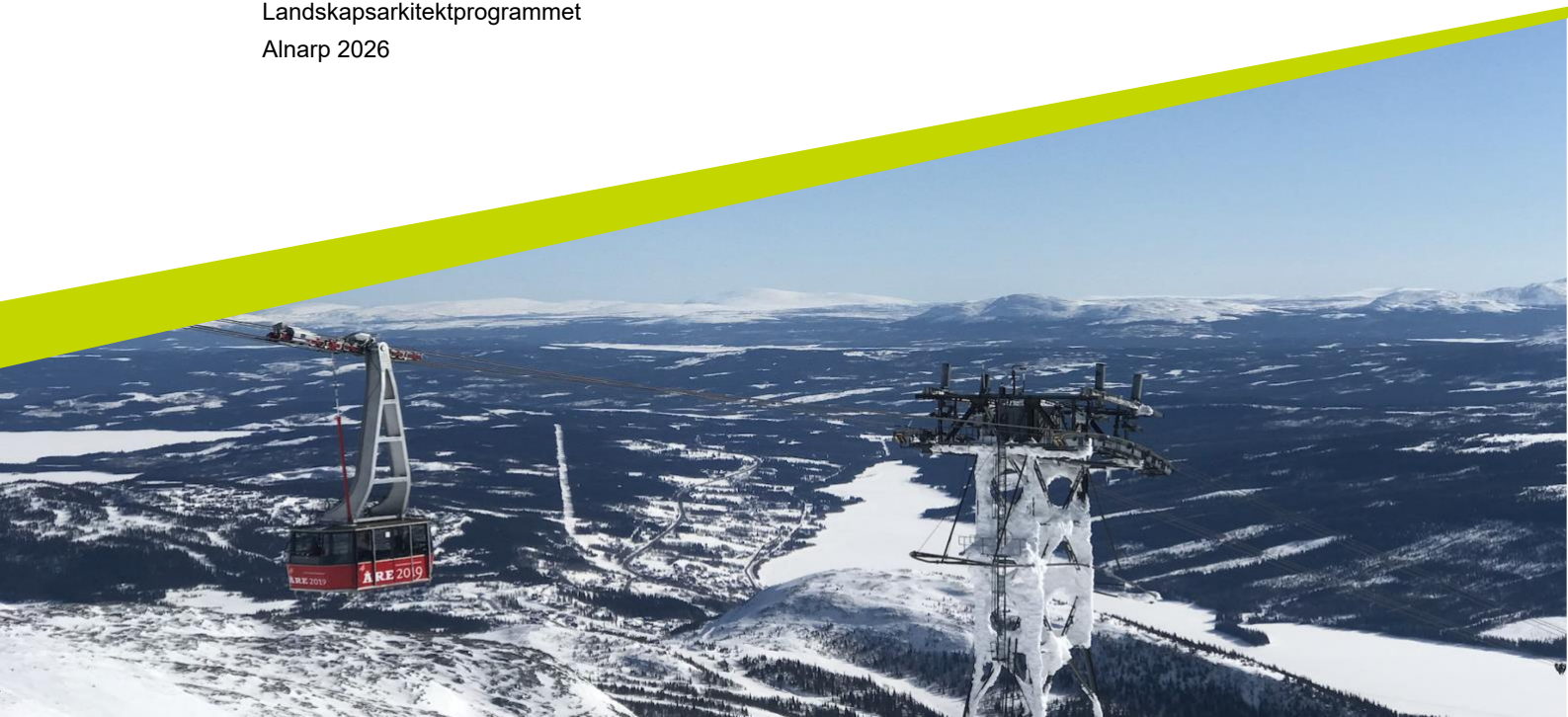
Från jordbrukssamhälle till turismdrivet fjälllandskap

Utvecklingen av landskapsbilden i Åredalen

Ville Risborn

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Landskapsarkitekturprogrammet
Alnarp 2026

Från jordbrukssamhälle till turismdrivet fjälllandskap – Utvecklingen av landskapsbilden i Åredalen

From agricultural society to tourism-driven mountain landscape – The transformation of the visual character in Åredalen

Ville Risborn

Handledare:	Anna Peterson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.
Examinator:	Love Silow, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i Landskapsarkitektur
Kurskod:	EX0845
Program/utbildning:	Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Utgivningsort:	Alnarp
Utgivningsår:	2026
Omslagsbild:	Bild från Åreskutan. Johan Risborn (2018).
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	Fjälllandskap, landskapsbild, planering, turism, Åredalen

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

Denna uppsats har analyserat landskapsbilden och fjälllandskapet i Åredalen för att identifiera drivkrafter som förändrat landskapsbilden från ett jordbrukslandskap till ett turismdrivet fjälllandskap. Litteraturstudien, landskapsanalysen och aktuell planering har använts för att undersöka landskapsbilden utifrån olika skalor i både rurala och urbana miljöer.

Resultaten visar att landskapsbilden idag är mer fragmenterad och präglas av nya bebyggelsestrukturer som ersatt de äldre kulturhistoriska miljöerna. Dessa förändringar i landskapsbilden är en direkt följd av Åredalens ökande besökarantal och turistverksamhet.

Uppsatsen visar att framtida planering i Åredalen fortsatt kan förstärka dessa effekter på landskapsbilden. Förutom påverkan på den visuella karaktären påverkas också landskapets ekologiska stabilitet. För att fjälllandskapet i Åredalen fortsatt ska behålla sin identitet och fungera för naturturism behöver bevarandeperspektiv inkluderas i framtida planering.

Nyckelord: Fjälllandskap, landskapsbild, planering, turism, Åredalen

Abstract

This thesis has analysed the visual landscape character and the mountain landscape in Åredalen to identify the driving forces behind the change from an agricultural landscape into a tourism-driven landscape. The literature review, landscape analysis and current planning have been used to examine the visual landscape character from the perspective of different scales in both rural and urban environments.

The results show that the visual landscape character is more fragmented and characterised by new built structures that have replaced the historic cultural environments. These changes of the visual landscape character is a direct consequence of the increased visitors and tourism activity in Åredalen.

The thesis shows that future planning in Åredalen can further intensify these effects on the visual landscape character. Except for the impact on the visual character, the ecological stability of the landscape is also affected. For the mountain landscape in Åredalen to keep its identity and function for nature-based tourism a conservation perspective must be included in future planning.

Keywords: Mountain landscape, visual landscape character, planning, tourism, Åredalen

Innehållsförteckning

Figurförteckning	6
Inledning	7
1.1 Målsättning.....	8
1.2 Syfte.....	8
1.3 Frågeställningar	8
2. Metodbeskrivning	9
2.1.1 Metod för Åredalens historiska utveckling.....	9
2.1.2 Metod för platsbesök och landskapsanalys	9
3. Studieområde: Åredalen	11
3.1 Kort om Åre.....	11
3.2 Åredalens historiska utveckling	12
3.2.1 Olika perioder av landskap i relation till Åredalens historia och idag.....	12
3.2.2 Traditionella landskap – innan 1700-talet	12
3.2.3 Landskap under revolutionens tidsålder – 1700 till mitten av 1900-talet.....	13
3.2.4 Postmoderna nya landskap – mitten av 1900-talet till idag	14
3.3 Aktuell planering i Åredalen	15
3.3.1 Allmänna intressen	15
3.3.2 Utvecklingsstrategi	15
3.3.3 Konsekvensbedömning	17
4. Teoretiskt ramverk för landskapsanalys	20
4.1 Förhållningssätt till landskap.....	20
4.1.1 Deltagare och betraktare	20
4.1.2 Ekostrategier	21
4.2 Visuellt bedömning av landskap	22
5. Landskapsanalys	25
5.1 Översikt över analysområdet	25
26	
5.2 Dalgången.....	26
5.2.1 Landskapet från fjället	26
5.2.2 Landskapet från sjön	27
5.3 Tätorten.....	29
5.3.1 Ankomsten till Åredalen.....	29
5.3.2 Vintersportorten	30
5.3.3 Parken och Åre torg	31
5.4 Spåren av produktionslandskapet	33
6. Resultat och diskussion	36

6.1	Resultat.....	36
6.1.1	Drivkrafterna bakom Åredalens förändrade landskapsbild	36
6.1.2	Förändringar i landskapsbilden	37
6.2	Diskussion.....	39
6.3	Metoddiskussion	41
6.4	Förslag på fortsatt forskning	42
	Referenser	44

Figurförteckning

Figur 1. Karta över Åredalen. Ville Risborn (2026). Datakälla: Ortofoto © Lantmäteriet...	11
Figur 2. Datakälla: Ortofoto © Lantmäteriet (1960)	25
Figur 3. Karta med markerade fotograferingsplatser. Ville Risborn. Datakälla: Ortofoto © Lantmäteriet.....	26
Figur 4. Utsikt över Åredalen från Tottens by (Nils Thomasson, 1909) CC BY-NC-ND 4.0.	27
Figur 5. Utsikt över Åredalen från Tottens by. Ville Risborn (2026)	27
Figur 6. Vy från Åresjön österut (Föreningen gamla Östersund) Vykort från första halvan av 1900-talet. CC BY-NC 4.0	28
Figur 7. Vy från Åresjön österut. Ville Risborn (2026)	28
Figur 8. Åre stationshus med Åreskutan i bakgrunden. (Föreningen gamla Östersund) Vykort från första halvan av 1900-talet. CC BY-NC 4.0	30
Figur 9. Åre stationshus med Åreskutan i bakgrunden. Ville Risborn (2026).....	30
Figur 10. Nils Thomassons affärshus. (Hallings foto, 1972) CC BY-NC 4.0	30
Figur 11. Peak Performance Åre torg. Ville Risborn (2026).	31
Figur 12. Vy från parken i Åre mot Åre torg. (Nils Thomasson) Tidigt 1900-tal. CC BY-NC-ND 4.0.....	31
Figur 13. Vy från parken i Åre mot Åre torg. Ville Risborn (2026).	32
Figur 14. Åre torg och bergbanan. (Nils Thomasson ca 1925) CC BY-NC-ND 4.0	32
Figur 15. Åre torg och bergbanan. Ville Risborn (2026)	33
Figur 16. Anders Erikssons gård, Tottens by. (Nils Thomasson) Tidigt 1900-tal. CC BY-NC-ND 4.0	33
Figur 17. Tottens by. Ville Risborn (2026)	34
Figur 18. Gårdsmiljö med boskap. (Nils Thomasson) Tidigt 1900-tal. CC BY-NC-ND 4.0	34
Figur 19. Bevarat gårdshus och vy mot totthummeln. Ville Risborn (2026)	35

Inledning

Åredalen är en av Sveriges mest populära fjällorter och erbjuder Nordens största alpina skidområde. Landskapet i Åredalen har påverkats av ortens utveckling från jordbrukssamhälle till turismdrivna fjällort som idag kännetecknar platsen. Med ett starkt beroende av sin besöksnäring har satsningarna på friluftslivet och turismen varit drivande i exploateringen och den förändrade användningen av landskapet i Åredalen.

Den europeiska landskapskonventionen (ELC) antogs år 2000. Sedan dess har 41 medlemsländer ratificerat ELC (Council of Europe, 2026). Den första maj 2011 trädde ELC i kraft i Sverige (Riksantikvarieämbetet, 2025). Landskap beskrivs i ELC som *”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer”* (Council of Europe, 2000:3). Europeiska landskapskonventionen ställer inga krav på landskapets storlek eller om det är urbant eller ruralt. Landskapets karaktär beskrivs som resultatet av mänsklig och naturlig yttre påverkan.

Hur ett landskap upplevs av människor har både att göra med det visuella som registreras i landskapet men viktigt är också våra egna upplevelser och tolkningar. Det är kombinationen av både de mätbara faktorerna i landskapet och den personliga upplevelsen som formar landskapsbilden. Landskapsbild beskrivs av Länsstyrelsen (1982:4) som den *”bild man får av ett landskap från en viss punkt”*. De menar att genom att röra sig genom landskapet så registreras olika landskapsbilder som tillsammans bildar en landskapsbildstyp. Landskapsbildtypen formas av olika karaktärer som korresponderar med varandra genom flera i följd upplevda landskapsbilder. Dessa skapar helhetsuttrycket av det särskilda landskapet. Landscape character assessment (LCA) beskrivs av Ode et al. (2008) som ett verktyg för att beskriva ett landskaps visuella karaktär. Genom att registrera mönster och element i landskapet kan man beskriva landskapets karaktär och hur det skiljer sig från andra landskap. Det handlar om att beskriva landskapsbilden, inte att bedöma den som vare sig bättre eller sämre. Även inom LCA har man en holistisk syn på landskapet, man ser helheten av landskapet som viktigt med både fysiska faktorer samt den upplevelsen människan får av landskapet. Kritiken som riktats mot LCA har varit mot dess vetenskapliga tyngd då den utgår från människans subjektiva upplevelser av landskapet.

Fysiska förändringar i landskapet påverkar landskapsbilden och därmed vår upplevelse av en plats. I områden starkt beroende av besöksnäring ställs intressen mot varandra. Fysiska förändringar som ska tillgodose behoven från den ökade turismen påverkar miljöerna som legat grund för turismens uppkomst från första

början. Förutom förändringar kopplat till exploatering medför klimatförändringar ytterligare påverkan på fjällmiljöerna. Länsstyrelsen i Jämtlands län utgav 2023 rapporten *Miljötilståndet i fjällen* skriven av Tomas Bergström och Ingemar Näslund där fjällmiljöer utreds utifrån hur de är påverkade av det förändrade klimatet. Stigande temperaturer, längre vegetationsperioder samt att trädgränsen flyttas högre upp på bergen är några av de förändringar som fjällmiljöerna står inför. Förändringar som onekligen påverkar landskapsbilden.

Landskapsbilden kan berätta om en plats historiska utveckling och kan hjälpa till att identifiera förändringar på kulturvärden men också hur naturmiljöerna har förändrats. Genom att undersöka landskapsbilden i Åredalen visualiseras förändringarna och kan användas för att diskutera framtida utveckling och dess påverkan på fjällmiljöerna i Åredalen.

1.1 Målsättning

Målet med uppsatsen är att studera förändringar av landskapsbilden i Åredalen och presentera hur landskapsbilden speglar platsens användning och de behov som besöksnäringen ställer på landskapet.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att bidra med kunskap om hur landskapsbilden i Åredalen har påverkats av samhällsutvecklingen. Arbetet kan även bidra med en diskussion kring hur större landskapsingrepp med markägare och besökares intresse i fokus kan vara kostsamma för landskapsbildens attraktivitet och landskapets stabilitet i liknande miljöer.

1.3 Frågeställningar

1. Hur har landskapsbilden förändrats i Åredalen?
2. Vad har drivit på förändringen av landskapsbilden i Åredalen?
3. Hur kan en analys av landskapsbilden i Åredalen användas vid framtida planering?

2. Metodbeskrivning

Arbetet utfördes genom insamling av information från vetenskapliga artiklar som berör landskapsförändringar, landskapsbild samt olika förhållningsätt till landskap. Uppsatsen innehåller en historisk bakgrund och analys av Åredalen för att förstå de drivande faktorerna till hur landskapet idag tagit form. Fortsatt undersöktes rådande kommunal planering i Åredalen för att se i vilken riktning utvecklingen är på väg och vilka framtida konsekvenser det kan få på landskapsbilden. Informationen sammanfattades och användes vid ett platsbesök och tillhörande landskapsanalys. Avslutningsvis undersöktes hur landskapsbilden kan användas för att identifiera värden i landskapet som är värda att bevara vid fortsatt utveckling av Åredalen.

2.1.1 Metod för Åredalens historiska utveckling

För att förstå vad som varit drivande för förändringen av landskapsbilden i Åredalen undersöktes Åredalens historiska utveckling. Den historiska bakgrunden om Åredalen hämtades från *Förändringarnas Åre* skriven av Johan Looock (2009) från länsstyrelsen och är en kulturhistorisk analys över Åredalens utveckling och dess ställning som riksintresse. Den historiska bakgrunden ställdes i relation till och analyserades utifrån artikeln *Why landscapes of the past are important for the future* skriven av naturgeografen och landskapsekologen Marc Antrop (2005). Artikeln berör hur landskap historiskt kan delas in och förklaras av deras samtid samt hur man kan lära sig av äldre landskapsförändringar för att förstå sig på framtida utveckling. Genom att arbeta med de två texterna tillsammans ökar förståelsen för de förändringarna som skett i Åredalen när de ställs i relation till den allmänna samhällsutvecklingen och hur den har påverkat olika landskap.

2.1.2 Metod för platsbesök och landskapsanalys

Uppsatsen undersöker begreppet landskapsbild och förklarar det i kontext av Åredalen. Här användes artiklar om landskapsbild samt landskapsanalys som lade grunden för det platsbesök som gjordes för uppsatsen. Artikeln *Capturing Landscape Visual Character Using Indicators: Touching Base with Landscape Aesthetic Theory* skriven av Åsa Ode, Mari S. Tveit och Gary Fry (2008) användes för att förklara och analysera landskapsbilden i Åredalen. Artikeln beskriver nio olika koncept och hur de visuellt visar sig i landskapet. De nio koncepten som beskrivs av Ode et al. (2008:91) är ”*complexity, coherence, disturbance, stewardship, imageability, visual scale, naturalness, historicity, and ephemera*”. Koncepten förklaras utifrån särskilda visuella indikatorer som används för att bedöma landskapets visuella karaktär. Koncepten tillsammans

med de visuella indikatorerna användes för att observera förändringen av landskapsbilden mellan äldre fotografier och vad som återfotograferas och registrerades i landskapet idag. Vid varje enskild plats fördes protokoll över vilka indikatorer och koncept som var förekommande och hur de antingen skiljde sig åt eller om landskapet var sig likt. Landskapsanalysen utgick från vad fotografierna kunde fånga för att hålla jämförelsen rättvis mellan bildmaterialet. Platsbesöket och valet av platser för analysen utgick från äldre bildmaterial från Jamtlis bildsamlingar samt Gamla Östersunds arkiv. Platser med äldre bildmaterial valdes ut från olika platser i Åredalen för att fånga landskapsbilden i sin helhet. Landskapsanalysen av landskapsbilden i Åredalen idag jämfördes med och diskuterades utifrån de historiska förändringar som orten genomgått. Diskussionen utgick även från *Reflexioner kring bevarande av människans landskap* av Eivor Bucht (2004) och *Naturturism och friluftsliv i fjällen – landskapsrelationer i förändring?* av Klas Sandell (2016) som båda diskuterar olika förhållningsätt till landskap.

3. Studieområde: Åredalen

3.1 Kort om Åre

Åre kommun ligger i Jämtlands län och hade vid slutet av 2024 en befolkningsmängd på 12 693 personer (Statistiska centralbyrån, 2024). Enligt Åre kommun (2022) bodde cirka en tredjedel av Åre kommuns befolkning i Åredalen 2022. Åredalen utgör en del av Åre kommun och innefattar bland annat Åre tätort, Duved och Björnänge. Området Åredalen sträcker sig längs med Åresjön söderut och avgränsas av fjället norrut.

Antalet gästnätter per år i Åre kommun har de senaste 5 åren legat kring 500 000 gästnätter (Tillväxtverket, 2026). Besökarna är utspridda över hela året men med toppar när det är högsäsong för både vinter- och sommarturism. När det är som flest besökare är i juli, men det är under den totala vintersäsongen, som sträcker sig från december till april, som majoriteten av besöken sker. Utav dessa gästnätter så erbjuder Åre kommun (2022) cirka 42 000 gästbäddar.

Figur 1. Karta över Åredalen. Ville Risborn (2026). Datakälla: Ortofoto © Lantmäteriet (2023)

3.2 Åredalens historiska utveckling

3.2.1 Olika perioder av landskap i relation till Åredalens historia och idag

Våra landskap och levnadsmiljöer genomgår olika förändringar. Ingen plats är statisk utan landskap påverkas och formas av både naturen och människor (Antrop, 2005). Samhällets utveckling speglar sig i hur vi delar upp och använder landskapet. Antrop (2005) har identifierat tre olika perioder av landskap: de traditionella landskapen, landskapen under revolutionens tidsålder samt de postmoderna nya landskapen. Åredalen har vuxit fram under alla tre nämnda perioder. Loock (2009) beskriver hur Åredalen gått från ett jordbrukssamhälle, till en ort som blev tillgänglig för fler genom industrialiseringen, fram till den tätort som idag är präglad av turism och människans påverkan på landskapet. Genom att sätta de två texterna mot varandra kan man se samband och mönster i Åredalens utveckling.

The processes and management in past traditional landscapes and the manifold relations people have towards the perceivable environment and the symbolic meaning it generates, offer valuable knowledge for more sustainable planning and management for future landscapes. (Antrop, 2005:21)

Som Antrop (2005) beskriver finns där saker att lära av ett landskap och dess historia. Saker som man kan använda sig av för att bedriva framtida utveckling och planering mer hållbart. De mönster som visar sig i historien kan undersökas hur de relaterar till de målen som är uppsatta av Åre kommun (2022) för den fysiska planeringen i Åredalen.

3.2.2 Traditionella landskap – innan 1700-talet

De traditionella landskapen har en tydlig lokal anknytning och genomgick inga snabba förändringar, platserna har fått en egen platsspecifik historia skriver Antrop (2005). De som brukade landskapet och bodde där värnade om marken och platserna gick i arv i flera generationer. Större bebyggelse- och lantbruksutveckling fortsätter Antrop (2005) att beskriva som något som ledde till slutet för denna period av landskap.

Loock beskriver att spår av brukandet av marken och boende i Åredalen har man kunnat datera till sen järnålder. Någon form av samhällsbildning i Åredalen dröjde dock, men än idag finns där spår, i form av Åre gamla kyrka samt byggnader från radbyar som växt fram längs Åresjön. Fortsatt beskrivs hur området varit en viktig kommunikationssträcka mellan Norge och Sverige (2009).

Kommunikationssträckan har även varit en del av vad som kallas för St Olavsleden (Svenska turistföreningen, u.å.). Denna pilgrimsfärd som går från Bottenhavet till Atlanten har varit en viktig kristen pilgrimsled sedan 1100-talet. Åre gamla kyrka byggdes utav bönderna i Åredalen vid slutet av 1100-talet (Svenska kyrkan, 2022) och dess placering nära sjön blev naturlig i och med pilgrimstrafiken genom Åredalen. Man har även funnit spår av tidig renskötsel i Åredalen kring starten av 1000-talet som bedrivits av samer i området (Åre museum, 2026). Däremot har samer befunnit sig i Åredalen under en längre tid än så men då ägnat sig åt annat som jakt och fiske.

Åredalens historia och dess landskapsförändringar som beskrivs av Loock (2009), stämmer överens med de traditionella landskap som Antrop (2005) menar kännetecknar perioden. Platser med en lokal anknytning och långsamma förändringar över flera generationer och platser där bosatta försörjt sig på marken och jordbruket som området erbjuder.

3.2.3 Landskap under revolutionens tidsålder – 1700 till mitten av 1900-talet

Fortsättningsvis skriver Antrop om hur ny utveckling inom lantbruket, en mer globaliserad värld och bildandet av nationalstater skapade större sammanhängande landskap. Den lokala anknytningen och förvaltandet av platser gick mot att bli mer centralt styrt. Tillkomsten av nya tekniska innovationer ledde till att förändringar i landskapet nu gick betydligt fortare än förr. Landskap som tidigare genomgått mindre förändringar över flera generationer, nu kunde omvandlas under endast en livstid (2005).

Större förändringarna i Åredalen hände under 1800-talet och lade grunden för den orten som finns på platsen idag. Industrialiseringen beskriver Loock (2009) förändrade jordbruket med nya innovationer som kom till Åredalen, men introducerade även järnvägen som invigdes 1882 och tillgängliggjorde nu Åredalen för resten av Sverige. Utanför jordbruket blev fjällmiljöerna, med ren luft och miljöer skilda från de industriella städerna lockande för turister. Svenska turistföreningen gjorde under denna tid också satsningar i Åre bland annat genom att öppna topphyddan uppe på Åreskutan 1891 som står kvar än idag och erbjuder fika för fjällets besökare (Svenska turistföreningen, u.å.). Arbetet mot en vintersportort tog dock först fart 1907 och bergbanan som kunde ta besökare upp på berget stod färdig 1910 (Loock, 2009). Det var dessa satsningar på vintersport som också skulle förändra renskötseln i Åredalen (Ewa Ljungdahl, 2013). De tidigare sommargästerna hade ej stört renskötseln då de kunde beta på andra platser på sommaren. Men skidturismen skulle konkurrera med renskötseln då vinterturisterna ej lämnade renarna ifred på deras betesmarker.

Utvecklingen i Åredalen som beskrivs av Looock (2009) korrelerar med samhällets utveckling. Hur förändringarna i området accelererade som konsekvens av teknisk innovation samt att större sammanhängande samhällen och landskap bildas. Genom att uppmärksamma det ökade trycket och intresset från turismen såg man möjligheter att bredda orten till vintersportort. En platsspecifik utveckling som möjliggjordes på grund av landskapets förutsättningar, något som skiljer sig från den generella utvecklingen i samhället.

3.2.4 Postmoderna nya landskap – mitten av 1900-talet till idag

Efter andra världskriget skriver Antrop om starten av den senaste perioden av landskap, landskap formade av en globaliserad värld som påverkas av dess omvärld och som ej längre befinner sig i en lokal bubbla. Det urbana livet har tagit över och är nu inte bara skilt från det rurala, utan har även nått en punkt då de större städernas miljöpåverkan sträcker sig utanför städerna och påverkar rurala miljöer (2005).

Nya satsningar på vintersport, som nya liftar inför VM 1954 i Åre samt kabinbanans invigning 1977, tillgängliggjorde hela berget för områdets besökare (Looock, 2009). Samtidigt som vintersportorten Åre växte fram, skiftades fokuset från lantbruket till industrin, vilket ytterligare öppnade upp möjligheter för turistverksamheten i Åredalen (Looock, 2009). Idag har turistverksamheten vuxit sig större än någonsin och besöksnäringen är vad Åredalen försörjer sig på (Åre kommun, 2022). Centrala Åre har vuxit och idag är livet nere i Åre en dragningskraft i sig. Med ett stort antal butiker och restauranger så har en urban livsstil etablerat sig vid sidan av friluftslivet. Den stora turistverksamheten i Åredalen har också lett till att renskötseln till stor del flyttats från Åredalens centrala delar (Ljungdahl, 2013). Idag har betesmarkerna konkurrerats ut av skidbackar och liftsystem och renarnas närvaro är inte stor i dagens landskap i Åredalen.

Situationen i Åredalen idag visar likheter med de postmoderna landskapen som Antrop (2005) beskriver. Stort besökandeantal och inflytande från omvärlden har format Åredalen till en turistort som erbjuder stadsliv och friluftsliv vid sidan av varandra. Turistsatsningarna med höga byggnader som blockerar vyer har gjort så att landskapet utanför centrala Åre upplevs sekundärt när man rör sig genom gatorna. Väl utanför centrala Åre ser man påverkan som ortens utveckling haft på landskapet. Avverkning av skog för att göra plats åt liftsystem och skidbackar har tydligt påverkat de rurala miljöerna som Antrop (2005) beskriver som ett exempel på denna periods landskap.

3.3 Aktuell planering i Åredalen

Planeringen i Åredalen utgår främst från platsens geografiska och fysiska förutsättningar, samt intressena kopplade till turismen i området (Åre kommun, 2022). Kommunen belyser att fortsatt utveckling i Åredalen måste ske i sidled längs med dalen då man begränsas av fjället i norr och Indalsälven i söder. Utvecklingen av nya boenden och infrastruktur är viktiga för turismen i området, men ska utvecklas på ett ”*långsiktigt hållbart sätt*” skriver Åre kommun (2022:8)

3.3.1 Allmänna intressen

Landskapet

Landskapet i Åredalen präglas av sin skiftande topografi och den natur som området erbjuder. Åre kommun (2022) skriver att framtida fysisk planering ska beröra och arbeta för att dessa värden ska bevaras. Landskapsbilden i Åre beskriver Åre kommun (2022) under tre huvudkategorier: Silhuetter och landmärken, skogsridåer och kulturhistoriska landskapsrum.

Silhuetter och landmärken beskriver hur landskapet upplevs från olika platser i Åredalen. Det sluttande fjälllandskapet som sträcker sig från berget ner mot Indalsälven i kombination med landmärken som exempelvis fjälltoppar beskriver Åre kommun (2022) som en viktig bidragande faktor till landskapsbilden. Landmärken och silhuetter bidrar också till orienterbarheten.

Skogsridåerna i Åredalen beskrivs av Åre kommun (2022) både som förstärkare av landskapsbilden och hur de kan användas som avskärmning och uppdelning av den bebyggda miljön. Skogsridåerna som sträcker sig upp mot fjället från dalen förstärker det böljande landskapet och skapar en tydlig kontrast mot de kala fjälltopparna. Samtidigt så skärmar skogen av byggnader både på längre avstånd och bland bebyggelse för att ge av en känsla av att området är mindre påverkat av exploatering (Åre kommun, 2022).

Det kulturhistoriska landskapsrummet är miljöer i Åredalen som fortfarande visar på platsens historia. Både äldre historiska byggnader och de öppna landskap som visar på Åredalens historia som jordbrukssamhälle menar Åre kommun (2022) är viktiga att bevara.

3.3.2 Utvecklingsstrategi

Målet med utvecklingen av Åredalen sammanfattar Åre kommun (2022) med en vision för hur området önskas utvecklas till år 2035. Kommunen önskas växa från

4300 fastboende till 7000 och öka antalet turistbäddar från 42 000 till 54 000. Möjliggörande av en sådan utveckling ställer krav på nya bostäder och utveckling av infrastrukturen.

Vi ser att människor väljer att bo, verka och vistas här på grund av skidåkning och cykling, bra restauranger och levande krogliv, möjligheten att bo på landsbygden med närheten till urbanitet, ett levande näringsliv och kreativitet, att det snabbt går att ta sig ut i orörd natur, fiske och jakt, en lokal stolthet och ett levande historieberättande, lokal gemenskap och internationell karaktär, ett välkomnande värdskap både mot gäster och inflyttade, adrenalinkickar och återhämtning. Ett vardagsliv med guldkant. (Åre kommun, 2022:11)

De värdena som listas upp i översiktsplanen för Åredalen ställer höga krav på den stadsnära bebyggelsen och närheten till fjällmiljöerna. Den önskade urbana livsstilen i kombination med tillgängligt friluftsliv och rekreation behandlas av översiktsplanens fem utvecklingsstrategier:

- Bevara landskapsbilden med fjällens siluetter som stark identitet för Åredalen
- Förtäta bebyggelsen i sidled längs dalens kommunikationsstråk
- Kraftsamla i kärnorna med koppling till stationsnoder och liftnoder
- Binda samman skidområdet och tillgängliggöra liftnoderna
- Stärka och bevara ekologiska samband och kopplingar till natur och friluftsliv

Utvecklingsstrategierna beskriver Åre kommun (2022) fortsatt inom tre huvudteman: bebyggelse, natur och friluftsliv, och kommunikationer.

Bebyggelse

Bebyggelsen i Åredalen delas upp i vad kommunen beskriver som kärnor och sammanhängande bebyggelse (Åre kommun, 2022).

Kärnorna Åre, Duved och Björnänge planeras utifrån att skapa boendemöjligheter nära till diverse samhällsfunktioner som kultur och handel samtidigt som de utgör områdets större centrala mötesplatser för boende och besökare. Detta till skillnad från Björnen- och Rödkullen centrum som är delområden med friluftslivet i fokus och som utvecklas för att stärka kopplingarna mellan boende och liftsystemet (Åre kommun, 2022).

Mellan kärnorna planeras sammanhängande bebyggelse som framför allt utgörs av boenden, både för fastboende och turister. Den sammanhängande bebyggelsen ska placeras nära viktiga kommunikationsstråk och tillgängliggöra kärnorna för

alla i området. Närheten till kommunikationsstråken längre ner i dalen ska bevara landskapsbilden längre upp på fjället (Åre kommun, 2022).

Natur och friluftsliv

Naturen är Åredalens största tillgång och samtidigt som vinterturismen utvecklas satsar Åre kommun (2022) på att Åredalen ska vara attraktivt året runt. Alltså ligger även fokuset på utvecklingen av sommar- och höstturism. För att Åredalen ska kunna växa och skapa arbetstillfällen året runt behöver man planera för att främja naturen som sin viktigaste tillgång. Inte bara för rekreation och besöksnäring utan för funktioner som skogsbruket och rennäringen i området. Åre kommun vill därför utvecklas med fokus på ”*kvaliteterna i både grönstruktur (barmark), blåstruktur (vatten) och vitstruktur (snötäckt mark)*” (2022:16).

Fjälllandskapet i Åredalen är tillgängligt nära dagens bebyggelse och erbjuder rekreation för besökare och boende (Åre kommun, 2022). Vidare planering i Åredalen visar på att man ser möjligheter att både utvidga samt skapa ett mer sammanhängande skid- och liftsystem. Planeringen ska ej heller störa de leder som idag är viktigast för sommarturismen.

Attraktiviteten i Åredalen ligger i fjällmiljöerna som området erbjuder. Inte enbart för rekreation utan naturen i Åredalen med dess granskog, älvar, bäckar och våtmarker erbjuder även ekosystemtjänster. Genom att planera för koncentrerad bebyggelse hoppas Åre kommun (2022) kunna bevara dessa naturvärden och ej förstöra det landskapet som gör Åredalen attraktivt.

Kommunikationer

För att göra Åredalen tillgänglig ligger fokuset i bebyggelse nära de öst-västliga kommunikationsstråken som sträcker sig genom Åredalen. Med både närhet till kollektivtrafik och möjlighet för transport via gång och cykel vill Åre kommun (2022) möjliggöra för ett mindre beroende av fossila bränslen inom området. Förutom att skapa goda kommunikationer mellan kärnorna och annan bebyggelse planerar Åre kommun (2022) för liftnoder. Alltså närheten till friluftslivet och fjällmiljöerna. Med bebyggelse i närhet till liftar och fjäll tillgängliggörs fjället för fler i Åredalen.

3.3.3 Konsekvensbedömning

Åre kommun (2022) beskriver i översiktsplanen hur planförslaget kan påverka olika miljöaspekter. Dessa har delats in i sju olika delområden som alla berör olika delar av landskapet i Åredalen. Konsekvensbedömningen för alla delområden jämförs utifrån ett nollalternativ för att se påverkan det nya planförslaget kan tänkas få på Åredalen.

Nollalternativet innebär att den fördjupade översiktsplanen för Åredalen inte genomförs och att planområdet utvecklas utan påverkan av den strategiska planeringen i den fördjupade översiktsplanen. Nollalternativet utgörs av en utveckling som utgår från den kommuntäckande översiktsplanen från 2017. (Åre kommun, 2022:195)

Bebyggda miljöer

De bebyggda miljöer som föreslås av Åre kommun (2022) beskrivs som positiva i det avseende att växa utifrån befintliga kärnor med närhet till kollektivtrafik förbättrar kommunikationerna i Åredalen. Däremot riskerar planförslaget att fragmentera landskapet ytterligare när man bygger nya bostadsområden, vägar och liftar.

Människors hälsa och säkerhet

Nya vägar och omstruktureringar enligt planförslaget (Åre kommun, 2022) önskas avlasta trafiken från E14 som går genom dalgången och samtidigt styra bort trafik från sårbara boendemiljöer. Samtidigt så innefattar planförslaget en tillväxt i människor och därmed trafik vilket kommer att öka bullernivåer och luftföroreningar i Åredalen.

Naturmiljö, växt- och djurliv

Åre kommun (2022) har gjort bedömningen att planförslaget kommer att medföra stora konsekvenser på naturmiljön, växt- och djurlivet. De beskriver konsekvenser som fragmentering av landskapet, ytterligare barriärer samt negativ påverkan av växt- och djurlivet. Kommunen skriver att flera av de nya utpekade utvecklingsområdena idag är områden med höga naturvärden som riskerar att skadas eller försvinna till följd av planförslaget.

Vattenkvalitet och vattenmiljöer

Planförslaget och tillhörande tillväxt i Åredalen tillför också en ökad mängd både dag- och avloppsvatten som kommer att behöva tas hand om (Åre kommun, 2022). Det nya planförslaget med fler hårdgjorda miljöer riskerar att försämra skicket på Åreälven samt övriga recipienter i området. Man har tagit fram underlag och undersökt möjligheter för att öka VA-kapaciteten i Åredalen.

Klimatförändringar

Planförslaget och dess fokus på bebyggelse i de utpekade kärnorna i Åredalen nära till kollektivtrafik menar Åre kommun (2022) ska kunna minska beroendet av personbilar i området och därmed minska dess klimatpåverkan. Fler hårdgjorda ytor i Åredalen medför dock att vid exempelvis översvämningar kan konsekvenserna bli större än tidigare. Åre kommun (2025) skriver om när centrala Åre till följd av stormen Hans drabbades av översvämningar som förstörde infrastruktur och visade på sårbarheten i området.

Odlingslandskapet

Jordbruksmarken i Åredalen önskas kunna bevaras enligt planförslaget då Åre kommun (2022) menar att ny bebyggelse ska begränsas till befintliga kärnor i området. Detta önskar man ska bevara odlingslandskapet som finns kvar i Åredalen och de miljöer som är utpekade som riksintressen för kulturmiljövård samt odlingslandskapets roll i landskapsbilden.

Fjällmiljöer

Planförslagets påverkan på fjällmiljöerna i Åredalen beskriver Åre kommun (2022) som främst negativa utifrån ökad bebyggelseutveckling, nya liftar och vägar som kommer att fragmentera landskapet och skada naturmiljöerna. Det ökade slitaget från en ökad befolkning i Åredalen nämns också som en risk för fjällmiljöerna. Däremot ses ökade rekreativitet som en positiv konsekvens av planförslaget.

4. Teoretiskt ramverk för landskapsanalys

4.1 Förhållningssätt till landskap

4.1.1 Deltagare och betraktare

Uttrycket som ett visst landskap ger av till dess betraktare kan styras genom hur man valt att förvalta och i vilken riktning man leder utvecklingen av sagda landskap. Landskapsbilden tar form utifrån vilket förhållningssätt man väljer att ta sig an landskapet med.

I frågan om kulturlandskap blir förhållningssättet till bevarande av landskapet avgörande i vad man värdesätter när landskapet står inför förändring.

Landskapsarkitekten Eivor Bucht (2004) väljer att beskriva problematiken med bevarandet av olika kulturlandskap genom att beskriva synen på landskap ur två perspektiv. Perspektiv som hon sedan ställer emot olika typer av landskap, både rurala och urbana.

Bucht (2004) delar in landskapet i två kategorier, deltagarens och betraktarens och beskriver fortsatt hur dessa två olika synsätt och användningar av landskapet även blir styrande i bevarandefrågan. Deltagarlandskapet präglas av användningen på platsen. Jordbrukslandskapet som formats av de som äger marken och tar hand och lever av den är ett exempel på ett deltagarlandskap. Ett landskap som tar form genom ett aktivt deltagande. Betraktaren är besökaren i detta fall. Den som kommer till, eller befinner sig i ett landskap och tar del av den produkt som skapats av någon annan. Samma landskap ger olika personer skilda upplevelser utifrån de förutsättningar och minnen av platsen man bär med sig. Bucht (2004) fortsätter att punktera att det inte enbart är deltagandet i skapandet av landskapet som skiljer de två grupperna åt. Hon skriver att fokuset på vad man värdesätter och registrerar är olika. Där deltagaren lägger stor vikt på mänsklig påverkan så lyfts objekten i landskapet högre av betraktaren. Här visas skillnaden mellan den färdiga produkten kontra arbetet bakom. Fortsatt beskrivs utvecklingen av jordbrukslandskapet som något som gått från att vara ett produktionslandskap till ett konsumtionslandskap. Fokuset har skiftat från deltagaren till betraktaren och utformningen av landskapet är idag ofta tänkt för besökaren (Bucht, 2004).

I en urban kontext lyfter Bucht (2004) Slottsparken i Malmö och hur man ska förhålla sig till sådana miljöer kopplat till bevarande. Utifrån grundplanerna ser parken annorlunda ut idag än hur det var tänkt från början. Bucht (2004) lyfter bland annat exempel som träd som välts, omdragningar av gångar och att man valt att ta bort stängslet runt parken. Problematiken uppstår här i frågan om att

restaurera eller bevara parken, vilket skede är det isåfall man restaurerar den till. Ska man utgå från grundidéerna eller ska man bevara det utseende som platsen har idag, eller landar man någonstans mitt emellan?

Vid restaurering beskrivs exempel av Bucht där man gjort restaureringar av parker som har utgått ifrån äldre element men som är utsatta utifrån dagens krav och förutsättningar. Genom att anspela på äldre element på en plats men anpassa det utifrån möjligheterna som finns idag går det att bevara andan och känslan av en annan tid samtidigt som man skapar något nytt. Avslutningsvis kan detta förhållningsätt appliceras på de kultur- och jordbrukslandskap vi har idag. Genom att integrera äldre strukturer och framhäva det mänskliga i platser skapar vi landskap som inte bara är en samling objekt att titta på. Bevarandet måste göras i samband med innovation, de som är på platsen idag måste få göra den till sin egen för att det mänskliga ska få leva kvar (2004).

4.1.2 Ekostrategier

I en rapport om naturturism och friluftsliv undersöker Klas Sandell (2016) hur inställningen till friluftsliv och uteaktiviteter har förändrats. Aktiviteter blir mer och mer och mer tävlingsorienterade samtidigt som aktiviteter kopplade till naturmiljöer utförs i högre grad inomhus. Utredningen går ut på att kartlägga människors inställning till uteaktiviteter, om det är platsen och landskapet som lockar eller om aktiviteten i sig är nog för utövaren. Som ett verktyg i denna undersökning beskriver Sandell (2016) olika ekostrategier för att visa på hur man kan förhålla sig till ett landskap och förklara och beskriva dess utseende och användning.

En landskapsrelation består alltid av någon kombination av: (i) en aktivitet; och (ii) ett landskap, även om det bara är att vara där eller ha en åsikt om det. En landskapsrelation inkluderar också alltid mer eller mindre av perspektiven: (a) att använda/förändra landskapet där man bejakar människans nya och förändrande kulturavtryck i landskapet; respektive (b) att bevara/skydda landskapet där man försöker begränsa människans nya och förändrande kulturavtryck. (Sandell, 2016:12)

Korset som bildas av dessa faktorer som nämns av Sandell består av den vågräta axeln som rör sig från vänster med specifika värden, som funktioner eller aktiviteter till höger där landskapet och dess specifika kultur och natur finns. Den lodräta axeln rör sig nedifrån och upp och längst ner finner vi viljan att bevara eller skydda landskapet medan vi högst upp finner viljan att nyttja och förbättra landskapet. De fyra hörnen som bildas utifrån synsätten på landskapet är vad som utgör grunden för ekostrategierna (2016).

Sandell (2016) fortsätter att beskriva diagrammet. I det nedersta vänstra hörnet är strategin att bevara vissa värden i landskapet. Exempelvis genom att bevara särskilda byggnader som är av historisk och kulturell vikt för det landskapet. I det översta vänstra hörnet har man som strategi att utifrån specifika syften forma landskapet. Genom att utveckla liftsystem och skidbackar möjliggör man skidåkning i landskapet exempelvis. I det övre högra hörnet beskrivs strategin som utgår från att man nyttjar ett specifikt landskap. Landskap som besökaren har en särskild relation till, både utifrån intressen och hur frekvent den besöks. Här handlar det om att man exempelvis genom fiske eller jakt nyttjar ett specifikt landskap, man vill ej utföra aktiviteten i vilket landskap som helst där förutsättningarna finns. Till sist förklarar Sandell (2016) det nedre högra hörnet. Här avnjuter man det specifika landskapet. Det kan vara genom att ta in utsikten eller gå en promenad, alltså att befinna sig i landskapet. Sandell (2016) påpekar dock att vissa aktiviteter som utförs i ett landskap kan ha konsekvenser som slitage och nedskräpning och att man då bör skifta från denna strategi till några av de till vänster i diagrammet för att motverka en negativ påverkan på landskapet.

4.2 Visuell bedömning av landskap

Ett sätt att bedöma ett landskap på är dess visuella karaktär. Vad är det vi ser och registrerar från vissa punkter i landskapet och hur formar det vår helhetsbild och intryck av landskapet? Ode et al. (2008) har skrivit en artikel där de genom att sammanställa olika teorier om hur landskap bedöms, hittat nio koncept som kan användas för att bedöma ett landskaps visuella karaktär. Även Ode et al. hänvisar till ELC och skiljer på ett landskaps visuella kvalitet och karaktär då upplevelsen av ett landskap är subjektivt. De nio koncepten översatta till svenska är komplexitet, sammanhang, störningar, förvaltning, igenkännbarhet, visuell skala, naturlighet, historisk prägel och förgänglighet. Nedanför sammanfattas hur Ode et al. (2008) de olika koncepten och vad i landskapet som påverkar landskapsbilden ur just den aspekten med hjälp av olika visuella indikatorer

Complexity/komplexitet

Landskapets komplexitet bedöms utifrån vilken variation av olika element i landskapet som registreras. Både variation i typ av landskapselement och dess form och storlek. Utöver variationen av landskapselement bedöms komplexiteten utifrån landskapselementens position och hur de upplevs rumsligt i landskapet.

Coherence/sammanhang

Sammanhanget i ett landskap fokuserar på hur enhetligt det upplevs men även utifrån landskapselementens läge i landskapet och vad det signalerar till betraktaren. Sammanhanget bedöms utifrån om man registrerar olika mönster i landskapet och vad det berättar om platsen. Ytterligare hur vatten relaterar till

övrigt landskap och om vegetationen i landskapet upplevs naturlig eller fragmenterad.

Disturbance/störningar

Störningar i landskapet kan påverka sammanhanget i ett landskap och beskriver hur olika landskapselement påverkar landskapsbilden. Olika landskapselement kan påverka två landskap olika beroende på vilken kontext de befinner sig. Alltså bedöms störningarna utifrån förekomst av störande landskapselement men även graden av påverkan det har på landskapsbilden.

Stewardship/förvaltning

Visuella tecken på förvaltning av landskapet signalerar till betraktaren vilken omsorg och tid som läggs på landskapet. Olika landskap förvaltas olika mycket och det är viktigt att ta hänsyn till kontexten. Vissa landskap kräver förvaltning medan andra ej gör det. Kan bedömas genom att titta på vegetationens succession och om den upplevs välskött eller ej. Men även skicket på byggnader och att anläggningar fungerar som de ska.

Imageability/igenkännbarhet

Landskapsbilden kan som helhet eller genom enstaka landskapselement lämna avtryck hos betraktaren och därmed öka landskapets igenkännbarhet. Exempelvis genom landmärken, byggda strukturer, vatten och historiska element. Men även vilka möjligheter som finns för betraktaren att skåda landskapets helhet från utsiktspunkter.

Visual scale/visuell skala

Den visuella skalan i landskapet avgörs hur landskapets delar upplevs rumsligt samt hur öppet landskapet upplevs i sin helhet. Bedöms utifrån hur andelen öppna arealer i landskapet och hur långt betraktaren kan se. Men även av mängden visuella hinder i form av olika landskapselement som byggnader eller vegetation med låg genomsyn.

Naturalness/naturlighet

Naturlighet förklaras utifrån om ett landskap upplevs naturligt efter vad som förutfattat ses som ett landskap utan mänsklig påverkan. Det handlar alltså om upplevelsen vi får av landskapet och inte om det faktiskt stämmer. Bedöms utifrån proportionen vatten till övrigt landskap, vegetations successionsstadie och om den upplevs planterad eller inte. Även om landskapet är fragmenterat och om strukturer i landskapet upprepar sig eller har en stor variation.

Historicity/historisk prägel

Nivån av hur präglat ett landskap är av dess historia berättar olika mycket om varför landskapet ser ut som det gör. Historiska prägelns används för att förstå dagens strukturer i landskapet. Bedöms utifrån fördelningen av vegetation och om där finns spår av jordbruk och i vilken utsträckning. Förekomsten av historiska landskapselement som byggnader eller andra strukturer med ett kulturellt värde bidrar till nivån av historisk prägel ett landskap har.

Ephemera/förgänglighet

Förgänglighet bedöms utifrån hur upplevelsen av landskapet påverkas beroende på årstid och väder. Exempelvis genom utförandet av särskilda aktiviteter bundna till en viss tid på året. Säsongsvarierande och väderberoende landskapselement som att vattenelement fryser, vegetationen förändras samt förekomst av nederbörd eller torra bidrar till upplevelsen av landskapets förgänglighet.

5. Landskapsanalys

5.1 Översikt över analysområdet

Nedan syns ortofoton från Åredalen som visar landskapsbildens förändringar från ovan sedan 1960. Figur 2 visar Åredalen ovanifrån 1960 medan figur 3 visar Åredalen idag med platserna för återfotografering markerade med tillhörande figurnummer. Syftet med bilderna är att tydliggöra och visa de förändringar som visas i landskapsanalysen utifrån det äldre bildmaterialet och återfotografering. Den större fragmenteringen av landskapet och skidsystemets påverkan på landskapsbilden är tydligare från ovan och visar på utsträckningen skidsystemet har i landskapet. Ortofotona visar också hur centrala Åre och övrig bebyggelse har vuxit och blivit en mer slående del i landskapet.

Figur 2. Datakälla: Ortofoto © Lantmäteriet (1960)

*Figur 3. Karta med markerade fotograferingsplatser. Ville Risborn (2026).
Datakälla: Ortofoto © Lantmäteriet (2023)*

5.2 Dalgången

5.2.1 Landskapet från fjället

Rumsligheten i dalgången skapas främst av landformer som bergen som sluttar ner mot sjön. Figurerna 4 och 5 visar på dessa konstanta landskapselement. Bebyggelsen och markanvändningen skiljer sig däremot åt. Den större visuella skalan och de rumsbyggande elementen är oförändrad. Däremot är den mänskliga skalan förändrad från småskalig bebyggelse med tillhörande åkermark till större bebyggelsestrukturer som sträcker sig längre bort i landskapet längs med Åresjön. Trots skiftet i markanvändning och bebyggelsens utspridning är igenkännbarheten tydlig då landskapsbilden är sig lik genom de återkommande landformerna.

Figur 4. Utsikt över Åredalen från Tottens by (Nils Thomasson, 1909) [CC BY-NC-ND 4.0](#).

Figur 5. Utsikt över Åredalen från Tottens by. Ville Risborn (2026)

Jordbruket som präglar landskapet i figur 4 återfinns ej i figur 5 och landskapsbilden idag har en väldigt liten historisk prägel då jordbruksmarken idag utgörs av tillkommen bebyggelse eller andra vegetationstyper som björk och granskog. Skiftet i landskapsbilden visar också på ett skifte i vad Bucht (2004) benämner som deltagande. Deltagaren som tidigare dominerat landskapsbilden genom jordbruket har nu skiftats till betraktaren. Förvaltningen har skiftat fokus då den tidigare förvaltningen fokuserade på jordbruket och ens egna ägor, medan förvaltningen idag finns till för att tillfredsställa de behov som turister ställer på Åredalen.

5.2.2 Landskapet från sjön

Rumskapande landformer återfinns i figur 6 och 7 men landskapet är fångat från motsatt vinkel. Nivåskillnaden förändrar landskapsbilden då överblicken försvinner samtidigt som bebyggelsen kommer närmare. Gamla Grand hotell syns

närmst sjön i figur 6 och även i figur 7 där byggnaden idag är renoverad och omgjord till lägenheter. Bebyggelsen berättar om ortens pågående skifte från jordbruksort till turistort (Loock, 2009) och förstärks ännu mer idag då hotell Holiday Club uppförts närmst sjön och skymmer bland annat det gamla stationshuset som syns till höger i figur 6. Utan tecken på jordbruket eller synliga liftsystem/skidbackar förloras ett tydligt sammanhang i landskapsbilden som är som tydligast i figur 1. Dagens större och högre bebyggelse blockerar bakomliggande landskap och kan upplevas som en störning för landskapsbilden. Bebyggelsestrukturen distanserar betraktaren från de rumsbildande landformerna.

Figur 6. Vy från Åresjön österut (Föreningen gamla Östersund) Vykort från första halvan av 1900-talet. [CC BY-NC 4.0](#)

Figur 7. Vy från Åresjön österut. Ville Risborn (2026)

Landskapsbilden skiftar årstidsmässigt mellan figur 4 och 6 till figur 5 och 7 och får vissa landskapselement att framhävas medan andra tonas ned.

Landskapsbildens förgänglighet visar sig bland annat i hur skiftet mellan granskogen och kalfjället framhävs av snön i figur 5 som är tagen under vintern. Snötäcket tonar även ner bebyggelsen i figur 5 och gör att den smälter in mer i landskapsbilden och upplevs mer enhetlig, som jordbruksmarken i figur 4. Den frusna sjön och spåren av människor i snön bryter upplevelsen av vattnet som en barriär, de båda sidorna av dalgången känns närmre varandra när man kan röra sig över isen.

5.3 Tätorten

5.3.1 Ankomsten till Åredalen

Landskapsbilden nere från tätorten Åre som idag sträcker sig längs med hela Åresjön har genomgått flera förändringar. Figur 8 och 9 visar det första mötet med landskapsbilden i Åredalen om man har tagit tåget till området. Stationshuset finns kvar utan större förändringar och bidrar till den historiska prägel på landskapsbilden. Däremot har landskapet och området runt stationshuset genomgått stora förändringar som förändrat landskapsbilden.

Bebyggelsestillväxten och avverkandet av skogen för att göra plats åt liftsystem och skidbackar utgör ett slående element i landskapet i figur 9. Dessa förändringar gör att landskapet som man möts av i figur 8 känns mer naturligt och är något man direkt befinner sig i, till skillnad från landskapet idag. Bakgrunden av berget och skogen som ej skymms av annan bebyggelse ger ett annorlunda intryck av landskapsbilden. Fjällmiljöerna upplevs initialt mer avlägsna idag samtidigt som liftsystemet utger en känsla av möjligheter till att röra sig längre upp i landskapet. Landskapsbilden idag upplevs mer komplex då både bebyggelsen och bakgrundens utseende inte är lika homogent. Den stora visuella variationen idag bidrar till komplexiteten, samtidigt kan alla intryck på samma gång upplevas störande och motverka hur sammanhängande landskapsbilden upplevs.

Figur 8. Åre stationshus med Åreskutan i bakgrunden. (Föreningen gamla Östersund) Vykort från första halvan av 1900-talet. [CC BY-NC 4.0](#)

Figur 9. Åre stationshus med Åreskutan i bakgrunden. Ville Risborn (2026)

5.3.2 Vintersportorten

Ytterligare tecken på Åredalens historiska utveckling visas i figur 10 och 11. Den gamla skidbutiken visar på Åres status som vintersportort och blir ytterligare ett lager i helhetsintrycket av landskapsbilden som förändras från jordbrukslandskap till turistdrivet fjällandskap. Idag är skidbutiken övertagen av Peak Performance som kommer från Åre och även de har främst ett fokus på vintersport. Däremot erbjuder butiken idag utrustning för friluftaktiviteter under alla årstider och speglar hur friluftslivet och naturturismen pågår i Åredalen året runt.

Figur 10. Nils Thomassons affärshus. (Hallings foto, 1972) [CC BY-NC 4.0](#)

Figur 11. Peak Performance Åre torg. Ville Risborn (2026).

5.3.3 Parken och Åre torg

Utvecklingen i centrala Åre har haft en påverkan på landskapsbilden och reflekterar ortens besökare och dess behov. Figur 12 och 13 visar vyn från parken i Åre upp mot Åre torg med Åreskutan i bakgrunden. Den tidigare glesa bebyggelsen med Åreskutan som dominerande landskapselement har förändrats till en plats som gör att fjället upplevs sekundärt. Idag har platsen utvecklats till en mindre parkmiljö med planterade träd och nya gångstigar. Parken formar en formell passage mellan stationsområdet och torget. Bergbanan och baksidan av Nils Thomassons affärshus/Peak Performance syns i båda figurerna och gör att landskapsbilden känns igenkännbar trots övriga förändringar. Den tillkomna vegetationen i parken idag skymmer Åreskutan och förskjuter fokuset från det stora öppna landskapet till den mer stadsliknande strukturen. Den visuella skalan skiljer sig åt mellan figur 12 och 13 och landskapsbilden är mer präglad av livet i Åre än omkringliggande landskap idag.

Figur 12. Vy från parken i Åre mot Åre torg. (Nils Thomasson) Tidigt 1900-tal. CC BY-NC-ND 4.0

Figur 13. Vy från parken i Åre mot Åre torg. Ville Risborn (2026).

Fortsatt kan vi hur Åre torg har förändrats i figur 14 och 15. Precis som vyn från parken så har landskapet med tiden blockerats och utgör inte idag det starkaste uttrycket i landskapsbilden. Ny bebyggelse som både är högre och placerad högre upp i topografin bakom bergbanan bidrar till förändringen av landskapsbilden. Platsen har däremot idag ett mer mångsidigt syfte som mötesplats och är en naturlig del av livet i Åre med både sportbutiker, restauranger och boenden som omringar torget. Till skillnad från i figur 14 där torgets primära funktion är parkering för dess besökare. Landskapsbilden upplevs mer uppdelad idag mellan inifrån kontra utifrån Åre. Det är två olika upplevelser som erbjuds beroende på om man befinner sig bland bebyggelsen eller som betraktare utifrån. Tidigare har den glesa bebyggelsen och överblicken över resterande landskap skapat ett tydligare enhetligt sammanhang där man idag snarare hoppar mellan två världar, stadslivet kontra friluftslivet.

Figur 14. Åre torg och bergbanan. (Nils Thomasson ca 1925) [CC BY-NC-ND 4.0](#)

Figur 15. Åre torg och bergbanan. Ville Risborn (2026)

5.4 Spåren av produktionslandskapet

Vid Tottens by i Åredalen är den historiska prägeln som starkast. Här syns bevarade gårdar och gatustrukturer som går att känna igen från figur 16 till figur 17. Trots renoveringar är dessa miljöer sig lika och den plats i Åredalen som upplevs som allra mest småskalig och minst påverkad av exploateringen och tillväxten som syns nedanför i centrala Åre. Platsen är något tagen ur sitt sammanhang idag när gårdsbyggnaderna enbart fyller funktion som boende och jordbruket ej är aktivt. Samtidigt så bidrar de välbevarade strukturerna till igenkännbarheten till det äldre landskapet i Åredalen.

Figur 16. Anders Erikssons gård, Tottens by. (Nils Thomasson) Tidigt 1900-tal. [CC BY-NC-ND 4.0](#)

Figur 17. Tottens by. Ville Risborn (2026)

Turistsatsningarna går dock att se från Tottens by då Totthotellet syns i bakgrunden i figur 17. Hotellet utgör ett störande landskapselement i landskapsbilden som annars upplevs annorlunda och distanserad från resterande miljöer i Åredalen där turistfokuset är mer påtagligt.

Fortsatt ser vi i figur 18 och 19 ett exempel på en gårdsbyggnad som finns kvar i utkanten av Tottens by vars sammanhang är förändrat. Den ensamma gården med nära kontakt till närliggande landskap är idag inklämd mellan nya fritidshus, skidbacken och större parkeringar. Här har landskapsbilden förändrats drastiskt och igenkännbarheten är låg trots att gårdsbyggnaden i sig är sig lik. Olika tidslager bestående av äldre strukturer, den avverkade skogen för skidbackar och fritidshusen med tillhörande parkeringsplatser gör sitt avtryck på landskapsbilden. Den upplevs komplex men komplexiteten i detta fall upplevs som rörig och det är svårt att få ett grepp om landskapsbilden.

Figur 18. Gårdsmiljö med boskap. (Nils Thomasson) Tidigt 1900-tal. [CC BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Figur 19. Bevarat gårdshus och vy mot totthummeln. Ville Risborn (2026)

6. Resultat och diskussion

6.1 Resultat

6.1.1 Drivkrafterna bakom Åredalens förändrade landskapsbild

De främsta drivkrafterna till förändringen av landskapsbilden i Åredalen har varit jordbruksetableringen på platsen, industrialiseringen av samhället samt dess möjliggörande av att transformera landskapet i Åredalen för att tillgodose turismens behov.

Jordbruket och pilgrimsleden

Åredalens resa från jordbruksort till dagens turistdrivna fjälllandskap har pågått länge men tog först fart kring 1100 talet då bönderna i Åredalen engagerade sig och tillsammans byggde Åre gamla kyrka (Svenska kyrkan, 2022). Kyrkans position i Åredalen var påverkat av pilgrimsleden St Olavsleden som går genom området mot Norge (Svenska turistföreningen, 2026). Med ett etablerat jordbruk skulle större radbyar senare att etableras och Åredalen som tidigt samhälle skulle formas (Loock, 2009). Jordbruksorten växte och landskapet formades därefter med jordbruksmark som sträckte sig längs med dalgången.

Industrialiseringen och intresset för fjällmiljöerna

Industrialiseringen skulle medföra innovationer för jordbruket och järnvägens etablering år 1882. Järnvägen i Åredalen och vidare längs Indalsälven skulle bli avgörande för dåtidens jordbrukslandskap och utvecklingen till turistort (Loock, 2009). Järnvägen tillät jordbrukets varor att färdas till andra samhällen och deras marknader samtidigt som det öppnade upp möjligheterna för besökare från övriga delar av Sverige att nå Åredalen. Loock (2009) beskriver hur fjällmiljöerna som rekreation och kurort blev av intresse för besökare som kom från de nya industrialiserade städerna. Man ville åt den friska luften och naturen i fjällen som Åredalen erbjöd. Samtidigt så gjordes satsningar av bland annat Svenska turistföreningen (2026) som redan 1891 öppnade upp verksamhet på toppen av Åreskutan.

Skiftet till turistort

I början av 1900-talet hade intresset för fjälllandskapet utanför jordbrukssyftet vuxit sig så pass stort att de första stora turistsatsningarna kom till Åredalen. 1907 togs första initiativen mot att skapa en vintersportort och 1910 skulle bergbanan invigas vilket tillgängliggjorde Åreskutan för områdets besökare (Loock, 2009). Fortsatt i samband med att jordbruket skiftades till andra industrier utvecklades Åredalen ytterligare inför VM-tävlingarna 1954. Etableringen av kabinbanan

1977 som nu kunde föra turister från centrala Åre ända upp till Åreskutan på bara ett par minuter skulle cementera att Åre nu var en turistort i första hand (Loock, 2009).

Idag präglas Åredalen av turismens framfart. Liftsystemet sträcker sig över hela den södra sidan av Åreskutan med bebyggelse både som fritidshus och för fastboende som tagit över den gamla jordbruksmarken (Åre kommun, 2022). I centrala Åre finns hotell och restauranger som möjliggör för den urbana livsstilen som dagens turister förknippar med sina besök till Åredalen. Turismens drivkrafter för förändringen av landskapet i Åredalen lever kvar då Åre kommun (2022) planerar för ytterligare utveckling av orten, både för fastboende och antalet gästsängar som erbjuds i Åredalen.

6.1.2 Förändringar i landskapsbilden

Landskapsbilden har genomgått många förändringar till följd av Åredalens utveckling och skiftade fokus från jordbruk till turistort. Utifrån Ode et al. (2008) och de visuella indikationerna analyserades äldre bildmaterial med nytagna fotografier och därmed identifierades förändringarna av landskapsbilden.

Landskapsbilden i stort

Skiftet från jordbruksort till turistort har haft stor påverkan på landskapsbilden i Åredalen. Utifrån sett har sammanhanget i landskapet genomgått ett skifte. Där den gamla jordbruksmarken visade Åredalens fokus har bebyggelseutvecklingen i många fall blockerat landskapet och de nytillkomna funktionerna som liftar och skidbackar som präglar Åreskutan idag. Från många vinklar har centrala Åre vuxit sig så pass stort att landskapet blir sekundärt i landskapsbilden, vilket går att se i skiftet mellan figur 4 och 5.

Från de vinklar där landskapsbilden präglas av fjälllandskapet runt om centrala Åre har landskapsbilden förändrats på så sätt att det tidigare naturliga fjället med toppar och trädbevuxna dalar upplevs fragmenterat. Särskilt tydligt i figur 6 och 7 med vyn bakom stationshuset. Detta till följd av avverkningen av skogen för att göra plats åt skidbackar och liftsystemet. Landskapsbilden idag präglas av människors påverkan uppe på fjället i figur 3 till skillnad från jordbrukslandskapet i figur 2 som begränsades till de lägre delarna närmst sjön i Åredalen.

Däremot återfinns fortfarande de större rumsbildande elementen i figur 2 och 3 som bergen som sluttar ner mot Åresjön. Dessa större landskapselement har ej förändrats och bidrar med igenkännbarheten trots skiftet i markanvändning. Säsongsvariationen förstärker även vissa av dessa landskapselement då bland annat snöfall får avverkade områden att sticka ut från övrigt trädbevuxet landskap

samtidigt som det accentuerar skiftet mellan trädgräns och kalfjäll. Något som inte är lika tydligt och slående under perioderna på året där snön ej påverkar landskapsbilden. Skiftet i färg i landskapsbilden blir mindre påtaglig och upplevs mer homogen när landskapet upplevs som en grön helhet och inte ett uppdelat grönvitt mosaiklandskap. Vilket samtidigt minskar hur komplex landskapsbilden upplevs under vissa delar av året.

Landskapsbilden från centrala Åre

Från den punkten att man anländer i Åredalen och rör sig genom centrala Åre har landskapsbilden förändrats mycket sedan jordbrukssamhället men även sedan förra sekelskiftet och de tidiga turistsatsningarna. Något som visas i figur 6 och 7. Dagens landskapsbild är mer komplex med olika beståndsdelar som olika typologier av byggnader, skidbackar, liftsystem och bilvägar som alla går att registrera från att man går av tåget vid stationen i Åre. Däremot är alla intrycken något störande för landskapsbilden och gör att den idag upplevs rörigare än förr.

Närheten till naturen och fjällmiljöerna har också förändrats i landskapsbilden. Byggnader som blockerar fjälllandskapet har separerat landskapsbilden där man idag upplever centrala Åre som ett landskap inbäddat i det större fjälllandskapet. Förändringen visar sig i skiftet mellan figurerna 10 och 12 till figurerna 11 och 13. Landskapsbilden i centrala Åre är idag mer präglad av butiker och restauranger som signalerar om livet vid sidan av friluftslivet än tidigare där fjälllandskapet stod i fokus.

Landskapsbilden speglar däremot dagens demografi som besöker Åre. Idag är det rekreationen, friluftslivet och stadslivet tillsammans som bidrar till de årliga 500 000 gästnätterna (Tillväxtverket, 2026). Skiftet i landskapsbilden har varit en naturlig utveckling från önskan att vistas i den friska luften iväg från städerna, till att man idag gärna har det familjära stadslivet nära till hands under sin fjällsemester.

Historisk prägel

Den historiska prägel på dagens landskapsbild i Åredalen är väldigt liten förutom mindre kvarlevor som är utspridda i landskapet. Det vidsträckta öppna jordbrukslandskapet i figur 2 har ersatts av bebyggelse eller vegetation i form av björk och granskog som i figur 3. De äldre bevarade gårdsmiljöerna i figur 14 och 15 finns kvar insprängda bland nya fritidshus, skidbackar och hotell. Trots att landskapsbilden bland de äldre gårdsmiljöerna påminner om Åredalen innan turistsatsningarna är dessa platser få. Dess ursprungliga funktion finns ej kvar vilket visas i figur 16 och 17 och de upplevs idag mer som ett museum i den nya landskapsbilden.

6.2 Diskussion

Målet med uppsatsen var att undersöka förändringarna av landskapsbilden i Åredalen och se hur dessa förändringar och dagens landskapsbild speglar platsens historia och de krav som besöksnäringen ställer på landskapet. Uppsatsen presenterade olika aspekter kopplat till landskap och gav ett resultat som visar hur framtida utveckling i Åredalen bör skötas för att ej förstöra fjälllandskapet.

Landskapsbilden i Åredalen berättar om platsens historia och förklarar en del av de förändringar som landskapet har genomgått. Från det agrara landskapet har Åredalen utvecklats till ett turismpräglat landskap ämnat för dagens besökare. Detta både på grund av teknisk innovation och ett mindre fokus på jordbruket i kombination med ett ökat intresse för vistelse i fjällmiljöerna. Vad som först var en plats där man kunde fly de större städerna och uppleva naturmiljöer har idag utvecklats till en plats med möjligheter för naturturism året runt och ett etablerat stadsliv nere i centrala Åre med butiker och restauranger. Alla dessa förändringar har gjort ett avtryck på landskapsbilden och framtida planering kommer fortsatt att förändra landskapsbilden i Åredalen.

Landskapsbilden har genomgått en förändring från ett deltagarlandskap till ett betraktarlandskap som beskrivs av Bucht (2004). Det agrara landskapet som skapades och förvaltades av bönderna är idag ett landskap skapat för att tillgodose behoven från betraktaren. Betraktaren som i detta fall är de besökare som Åredalen tar emot året runt. Landskapsbilden idag är däremot starkt präglad av både platsens deltagare och betraktare då de idag samexisterar mer än förr. Tidigare har det varit tydligt att landskapet haft ett jordbrukssyfte för de som bott i Åredalen och att besökare har varit intresserade av miljöerna utanför jordbruket. Idag är landskapet skapat ur syftet att skapa rekreativsmöjligheter för besökaren. Intressena går hand i hand med varandra, utan rekreativsmöjligheter förlorar man besökaren och utan besökare fungerar inte verksamheten för deltagaren. Detta leder samtidigt till att aktörer som erbjuder tjänster för besökare i Åredalen hamnar i en maktposition då kan styra besökare utifrån dess egna intressen. Hur Sandell (2016) beskriver olika ekostrategier tydliggör denna relation mellan deltagare och betraktare i Åredalen. Åredalen faller idag in i det övre vänstra hörnet av ekostrategier där man utvecklar landskapet utifrån ett specifikt syfte, i detta fall naturturism.

Utifrån landskapsbildens förändring från ett homogent jordbrukslandskap till dagens mer komplexa och samtidigt fragmenterade fjälllandskap, finns argument för att utvecklingen mot naturturism har minskat landskapets visuella attraktivitet. Attraktiviteten i landskapet går att mäta ur flera aspekter men i frågan om landskapsbild blir det visuella avgörande. Visuellt i landskapet kan man idag se

hur turistverksamheten har fragmenterat landskapet och inifrån centrala Åre upplevs fjällmiljöerna sekundära till stadslivet. De visuella värden som registreras i landskapet är av vikt att bevara och då kan ett skifte till en annan ekostrategi vara aktuellt i fallet av Åredalen. Sandell (2016) visar på ytterligare strategier där fokuset ligger i att bevara värden landskapet. Något som i kombination med de idéer kring restaurering av landskap som beskrivs av Bucht (2004) kan vara gynnsamt för landskapsbilden Åredalen. Genom att identifiera viktiga värden i landskapsbilden kan man styra framtida utveckling för att bevara dessa samtidigt som man tillåter innovation och utveckling.

Utifrån aktuell planering från Åre kommun (2022) finns där värden som de har identifierat som särskilt karaktärskapande och viktiga för Åredalen. Värden i landskapet som silhuetterna av fjället och skogsridåerna som sträcker sig längs med Åredalen. Men även vikten av bevarandet av miljöer med kulturhistoriskt värde. Utifrån analysen av landskapsbilden i Åredalen är det inte alla dessa värden som är framhävda i dagens landskapsbild. Silhuetten av bergen som rumsbildande element är tydligt och karaktärskapande i landskapsbilden. Skogsridåerna däremot upplevs oftast sekundära till övriga strukturer i landskapet som bebyggelse och de större ingrepp som är gjorda för att göra plats åt skidsystemet med liftar och nedfarter. Även de kulturhistoriska miljöerna tar inte stor plats i dagens landskapsbild och den historiska prägelns upplevs som väldigt liten. Dessa observationer är viktiga och argumenterar för ett skifte i vilken riktning framtida utveckling i Åredalen bör ta. Ett ökat fokus på bevarande av fjällmiljöerna är relevant för att de värden som präglar landskapsbilden och som identifieras av Åre kommun ska tillåtas att finnas kvar.

Ytterligare argument i konflikten som uppstår i frågan om framtida planering i Åredalen går att finna i den konsekvensbedömning som Åre kommun (2022) tagit fram. Där man på de flesta punkter har funnit att det aktuella planförslaget kommer att ha negativa konsekvenser på fjälllandskapet i Åredalen i form av ytterligare fragmentering, skador på växt- och djurliv och fler instabila miljöer till följd av ökningen av hårdgjorda ytor. Allt detta påverkar inte bara landskapsbilden visuellt i Åredalen utan leder till konsekvenser som kan skada landskapet i form av ökade risker för översvämningar och erosion som kan få stora konsekvenser för naturen men även för boende.

Analysen av landskapsbilden tillsammans med de värden Åre kommun (2022) pekar ut som speciellt värda att bevara och konsekvensbedömningen stärker ett skifte i ekostrategi från att utvecklingen sker med ett särskilt syfte som mål till en strategi där vi bevarar fjälllandskapet. Både för att bevara de visuella värdena i

landskapsbilden och för att minimera de skador som fler hårdgjorda miljöer kan orsaka.

Antrop (2005) skriver om hur man lära sig av äldre landskap när man planerar framtida förändringar. Genom att identifiera tidigare händelseförlopp i förändringen av landskapsbilden i Åredalen finner man hur det tidiga jordbrukslandskapet idag nästan ej syns i dagens landskapsbild. Utan försiktighet kan detta ske med dagens landskap. Att fortsatt utveckling där turistverksamheten växer får konsekvenser att landskapet ej upplevs igenkännbart och värt att besöka. Framtida planeringen bör ta detta perspektiv i åtanke. Inte nödvändigtvis i form av att man ska sätta stopp för utveckling, men att man ska vara varsam med att göra för stora förändringar som påverkar igenkännbarheten i Åredalen.

Sammanfattningsvis är landskapsbilden i Åredalen förändrad från det agrara landskapet till dagens turistdrivna fjälllandskap. Analysen av landskapsbilden berättar om dessa förändringar och tillåter landskapsbilden att ställas i relation till hur framtida planering bör skötas i området. Utifrån teorierna och den aktuella planeringen behöver framtida planering i Åredalen hålla landskapsbilden och naturmiljöerna högre och ej tillåta tillväxt komma före dessa. Eftersom landskapet då riskerar att både ytterligare förändras visuellt i form av fragmentering och bebyggelse som ställer fjällmiljöerna sekundärt i landskapsbilden, och för risken av att skapa ett instabilt landskap som kan skada naturen och boende i Åredalen.

6.3 Metoddiskussion

Urvalet av källor för uppsatsen gjordes utifrån ett fokus på landskapsbild och visuell karaktär i stället för ekologiska värden. Ett bredare källmaterial hade kunnat nyansera diskussionen i uppsatsen och bidra till en mer omfattande teoridel som berör fler aspekter än de som tas upp i uppsatsen.

Platsbesöket och tillhörande analys utfördes på plats och var väldigt givande för uppsatsen då fokuset var att analysera landskapsbilden. Eftersom landskapsbild är en sammansättning av vad som registreras visuellt och de upplevelser man får utav landskapet ser jag det som en bra metod för denna uppsats. Däremot finns där utvecklingsmöjligheter i den valda metoden. Andra källor eller ett bredare källmaterial hade kunnat nyansera analysen och tydliggjort resultaten. Samtidigt har årstid och urvalet av platser för återfotografering en stor påverkan på de resultat som presenteras och hade kunnat nyanseras av ett större urval av platser. Urvalet begränsades dock av det äldre bildmaterial som gick att hitta.

Ytterligare analysmetoder hade kunnat stärka uppsatsen och bidra med värdefull information som ej går att få fram genom bara fotograferingen. Till exempel hade illustrationer eller kartmaterial kunnat användas för att presentera landskapsbilden. Däremot kan ej kartmaterial presentera den mänskliga aspekten av att uppleva ett landskap och hade kanske i stället kunnat användas för att visa större sammanhang och låta läsaren få en överblick av landskapet.

Subjektiviteten i att analysera landskapsbilden och upplevelsen av ett landskap hade kunnat nyanseras av exempelvis intervjuer för att bjuda in ytterligare perspektiv i uppsatsen. Metoden för analysen blir förankrad i just min upplevelse och ger endast en bild av landskapet i Åredalen. Med ytterligare perspektiv hade diskussionen kunnat beröra en mångfald av upplevelser och därmed förtydliga de värden som registreras i fjälllandskapet.

6.4 Förslag på fortsatt forskning

Uppsatsen berör visuella aspekter i landskapet vilket öppnar upp för möjligheter där framtida forskning skulle kunna fokusera på upplevelsen av landskap och hur den skiljer sig åt mellan olika aktörer. Detta kan användas för att identifiera vad som värdesätts högst i ett landskap och hur det skiljer sig åt mellan olika grupper, exempelvis hur upplevelsen av landskapet skiljer sig åt mellan de fastboende i ett område och de som endast besöker.

En annan möjlighet är att studera liknande miljöer kvantitativt i stället för den kvalitativa studien som utfördes i denna uppsats. Genom att använda sig av kartmaterial, ekologiska mätningar och GIS-studier hade man kunnat utföra andra analyser av landskapet än vad som möjliggörs av platsbesök och analys utifrån fotografier.

Intressant hade också varit att utföra studier som jämför olika platser som också är beroende av besöksnäring men inte nödvändigtvis fjällmiljöer och se likheter/skillnader i hur landskapet behandlas. Även att göra studier under andra årstider för att visa på hur upplevelser skiljer sig beroende på när de görs under året, speciellt relevant i frågan i frågan om fjäll och alpina miljöer.

Till sist hade studier som utgår från gestaltning varit relevanta och givande inom landskapsarkitektur och kunnat visa på hur olika gestaltungsförslag och gestaltningstekniker kan vara till hjälp för att framhäva vissa aspekter av landskapsbilden eller för hur man hållbart kan planera boendemiljöer i fjällområden för att ej skada landskapsbild och naturvärden.

Referenser

Antrop, M. (2005). Why landscapes of the past are important for the future. *Landscape and urban planning*. 70 (1-2), s.21-34.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S016920460300207X#BIB2>.

Bergström, T. & Näslund, I. (2023). Miljötilståndet i fjällen. Länsstyrelsen Jämtlands län. Diarienummer: 501-8447-23.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.8cd5a1b19362fb4fc23233/1732538776659/Milj%C3%B6tillst%C3%A5ndet%20i%20fj%C3%A4llen%20%E2%80%93%20J%C3%A4mtlands%20%C3%A4n%202023.pdf>

Boverket (2025). *Europeiska landskapskonventionen*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/andra-Styrmedel-for-kulturvarden/landskapskonventionen/> [2026-02-09]

Bucht, E. (2004). Reflexioner kring bevarande av människans landskap. *Bebyggelsehistorisk tidskrift*, (48), s. 39.

Council of Europe (2026). *Chart of signatures and ratifications of Treaty 176*.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty=176> [2026-02-09]

Föreningen gamla Östersund. (u.å.). *FGÖ 5357a239 – Åre station*. [Fotografi]

<https://gamlaostersund.se/objects/c66-55693/> [2026-02-22] [CC BY-NC 4.0](#)

Föreningen gamla Östersund. (u.å.). *FGÖ 5357a256 – Åre Jämtland*. [Fotografi]

<https://gamlaostersund.se/objects/c66-55744/> [2026-02-22] [CC BY-NC 4.0](#)

Hallings foto. (1972). *JLM H570 1 – Handel*. [Fotografi]

<https://jlm.kulturhotell.se/objects/c60-140408/> [2026-02-22] [CC BY-NC 4.0](#)

Lantmäteriet. (1960). Åredalen. SWEREF 99 TM. RH 2000. Ortofoto. [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se/> [2026-03-10]

Lantmäteriet. (2023). Åredalen. SWEREF 99 TM. RH 2000. Ortofoto. [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se/> [2026-03-8]

- Lantmäteriet. (2023). Åredalen. SWEREF 99 TM. RH 2000. Ortofoto. [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se/> [2026-03-10]
- Loock, J. (2009). Förändringarnas Åre: kulturhistorisk landskapsanalys av riksintresset Åredalen. Östersund: Natur och kultur i Jämtlands län. Länsstyrelsen Jämtlands län. ISBN 978-91-85123-03-2.
- Länsstyrelsen naturvårdsenheten (1982). Översiktlig naturinventering. Landskapsbild. Länsstyrelsen Gotlands Län.
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c374c6dc/1732523705342/%C3%96versiktlig%20naturinventering.%20Landskapsbild.pdf>
- Ode, Å., Tveit, M.S. & Fry, G. (2008) Capturing Landscape Visual Character Using Indicators: Touching Base with Landscape Aesthetic Theory. *Landscape Research*. 33 (1), s.89-117. DOI: 10.1080/01426390701773854
https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/01426390701773854?src=getftr&utm_source=scopus&getft_integrator=scopus
- Riksantikvarieämbetet. (2025). *Europeiska landskapskonventionen* (ELC).
<https://www.raa.se/samhallsutveckling/internationellt-arbete-och-eu-samarbete/euoparadet/europeiska-landskapskonventionen/> [2026-02-09]
- Sandell, K. (2016) Naturturism och friluftsliv i fjällen – landskapsrelationer i förändring?. (2016:4). Mittuniversitetet. <https://www.miun.se/globalassets/forskning/center-och-institut/etour/publikationer/rapport-2016-4-sandell-slutgiltig.pdf>
- Statistiska centralbyrån. (2024). Kommuner i siffror. <https://kommunsiffror.scb.se/>. [2026-02-26]
- Svenska kyrkan. (2022). Åre gamla kyrka. <https://www.svenskakyrkan.se/arepastorat/are-gamla-kyrka> [2026-02-27]
- Svenska turistföreningen. (u.å.). Från akademisk förening till folkrörelse. <https://www.svenskaturistforeningen.se/om-stf/historia/> [2026-02-26]
- Svenska turistföreningen. (u.å.). St Olavsleden. <https://www.svenskaturistforeningen.se/guider-tips/leder/st-olavsleden/> [2026-02-27]

- Thomasson, N. (u.å.). *JLM NTh10226 – Fordon. [Fotografi]*.
<https://jlm.kulturhotell.se/objects/c60-140448/> [2026-02-22] [CC BY-NC-ND 4.0](#)
- Thomasson, N. (u.å.). *JLM NTh16452. [Fotografi]*.
<https://jlm.kulturhotell.se/objects/c60-141550/> [2026-02-22] [CC BY-NC-ND 4.0](#)
- Thomasson, N. (u.å.). *JLM NTh6063. [Fotografi]*. <https://jlm.kulturhotell.se/objects/c60-139199/> [2026-02-22] [CC BY-NC-ND 4.0](#)
- Thomasson, N. (u.å.). *JLM NTh775 – Tamdjur. [Fotografi]*.
<https://jlm.kulturhotell.se/objects/c60-139219/> [2026-02-22] [CC BY-NC-ND 4.0](#)
- Thomasson, N. (1909). *JLM NTh12889. [Fotografi]*.
<https://jlm.kulturhotell.se/objects/c60-139186/> [2026-02-22] [CC BY-NC-ND 4.0](#)
- Tillväxtverket. (2026). Statistikportal inkvartering.
<https://tillvaxtdata.tillvaxtverket.se/statistikportal#page=72b01aa0-1d4a-425c-8684-dbce0319b39e>. [2026-02-26]
- Åre kommun. (2022). Fördjupad översiktsplan för Åredalen – granskningsversion. (Dnr. KS.2016.524/212). Åre kommun. <https://are.se/bygga-bo-och-miljo/samhallsbyggnad/oversiktsplanering/fordjupad-oversiktsplan-for-aredalen>
- Åre museum (2026) Utställning om Åres historia <https://are.se/uppleva-och-gora/kultur-och-historia/museer/are-museum>

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

JA, jag, Ville Risborn har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.